

30 pytań o kornika, leśników i ekologów w Puszczy Białowieskiej

– naukowcy odpowiadają na najczęstsze pytania i wyjaśniają jak jest naprawdę

Część 1. O korniku

1. Dlaczego Puszcza Białowieska jest cenna?

- znaczne jej fragmenty są prawie nietknięte siekierą, jest tu dużo [starych drzew](#) i występują rzadkie gatunki, a ekosystem jest kształtowany przez czynniki naturalne, niemal tak jak tysiące lat temu. To jedyne takie miejsce w Europie, dlatego przyrodnicy na zachodzie znają ten las i bardzo nam go zazdroszą. 17% polskiej części Puszczy to [Białowieski Park Narodowy](#).

2. Co to jest kornik?

- pełna nazwa to [kornik drukarz](#) (*Ips typographus*). To 5-milimetrowy chrząszcz. Potrafi latać i rozwija się w świerkach.

3. Jak kornik zabija świerki?

- atakuje osłabione drzewa. Przegryza się przez korę i składa jaja, wykluwające się z nich larwy żerują niszcząc tkanki drzewa. Drzewo się broni produkując żywicę, ale jeśli korników jest dużo – zamiera.

4. Czy wcześniej nie było kornika w Puszczy?

- kornik jest tu od tysięcy lat i jego obecność jest całkowicie naturalna. W ciągu ostatnich 100 lat obserwowano kilka większych jego pojawów (gradacji). Ale każdorazowo zabija tylko część świerków i nie zagraża Puszczy.

5. Dlaczego mamy gradację kornika w Puszczy?

- jest ona zjawiskiem naturalnym, ale sprzyja jej działalność leśników, którzy latami wycinali drzewa liściaste i sadzili świerki. Dodatkowo przez dziesięciolecia odwadniano Puszcę (także na Białorusi) żeby łatwiej prowadzić gospodarkę leśną, co osłabiło świerki mające płaski system korzeniowy. W efekcie pojawiło się dużo świerków w gorszej kondycji – to raj dla kornika, stąd gradacja.

6. Czy kornik jest szkodnikiem?

- w lasach gospodarczych kornika traktuje się jak szkodnika, bo zagraża produkcji drewna, więc się z nim walczy. W tym celu trzeba wyciąć minimum 80% zaatakowanych drzew i wywieźć je z lasu, zanim kornik zdąży z nich wylecieć i zaatakować kolejne.

7. A jaka jest rola kornika w Puszczy Białowieskiej?

- diametralnie inna: nie jest szkodnikiem lecz naturalnym elementem, ułatwiającym zmiany lasu, wynikające ze zmian klimatu. W Puszczy jest [więcej](#) świerków niż być powinno, więc część, prędzej czy później, musi zginąć. Kornik usuwa ich nadmiar, naprawiając błędy leśników, i zostawia te najlepiej dostosowane. Zatem walka z kornikiem nie tylko nie jest potrzebna, ale wręcz szkodzi Puszczy.

8. Czy wycięcie zaatakowanych drzew ograniczy gradację kornika?

- to zupełnie nierealne. Kornik ma 5 milimetrów i umie latać, las jest ogromny, a świerki rozrzucone po całym obszarze. Więc nie da się znaleźć wszystkich zaatakowanych drzew w odpowiednim terminie, a wycinanie części nie ma sensu. Poza tym, część świerków rośnie na Białorusi i w Parku Nar. (to 2/3 Puszczy), a tam nie da się ich wyciąć. Więc metoda wycinania świerków jest skazana na porażkę i leśnicy to nieoficjalnie przyznają. Poza tym jest to metoda bardzo szkodliwa.

9. Dlaczego wycinka jest szkodliwa?

- bo to [kuracja gorsza od choroby](#). Wycinki robi się wiosną i latem, gdy w całym lesie jest dużo [młodych zwierząt](#) (np. [piskląt w dziuplach](#)) i są one masowo zabijane przez maszyny dokonujące wycinek, rozjeżdżane traktorami. Te które nie zginą uciekają płoszone [hałasem](#), obecnością samochodów wywożących drewno. O ile możemy to tolerować w lasach gospodarczych, o tyle w Puszczy Białowieskiej w żadnym wypadku, bo występuje tu wiele rzadkich i chronionych gatunków. Tym bardziej, że nie ma takiej potrzeby – patrz punkt 7.

10. Dlaczego leśnicy chcą wycinać zaatakowane świerki?

- po pierwsze, wycinają zaatakowane przez kornika świerki, bo chcą ograniczyć jego gradację, jak robią to w lasach gospodarczych, nawet

jeśli miałyby to zaszkodzić rzadkim gatunkom i skutkować utratą bioróżnorodności Puszczy. Po drugie, wycinają suche świerki, by sprzedać pozyskane w ten sposób drewno.

11. Kornik zabija wszystkie drzewa i powstanie step.

- kornik atakuje starsze świerki, drzew liściastych i młodych świerków nie atakuje nigdy. Po drugie, Puszcza sobie świetnie radzi bez naszej pomocy i na miejsce każdego suchego świerka błyskawicznie [pojawia się wiele](#) młodych drzew. W glebie są miliardy nasion, które czekają aż zwolni się miejsce „na górze”. Gdy jakieś dorosłe drzewo zamiera, od razu kiełkują, aby po kilkunastu latach mieć 10 metrów wysokości. W Puszczy, w miejscach zabitych świerków samoistnie odnawia się las. No [chyba że jeździł tam ciężki sprzęt...](#)

12. Leśnicy jednak wycinają suche świerki...

- tak, i tym samym... pomagają kornikowi! Gdy kornik zabije drzewo, opuszcza je. Więc nie ma sensu go wycinać. Ale w tym suchym drzewie rozmnaża się tysiące organizmów, w tym [wrogowie kornika](#), którzy potem na niego [polują](#). Gdyby leśnicy naprawdę chcieli walczyć z kornikiem, nie tknęliby żadnego suchego świerka, bo to jak podkładanie nogi policjantowi, który goni złodzieja. Tymczasem wycinają ich tysiące! Po co? Jeśli nie wiadomo o co chodzi, to... może sami ich zapytajcie.

13. Suche drzewa są niebezpieczne dla ludzi.

- ale mniej niż strome zbocza w Tatrach. Suchy świerk może stać wiele lat, w końcu jednak się przewróci, dlatego w czasie silnego wiatru ograniczany jest ruch turystyczny w Puszczy. W Parku Narodowym, gdzie jest dużo martwych drzew i tysiące turystów, nikt nie ucierpiał. Poza tym, suche świerki blisko domów i dróg [można ściąć dla bezpieczeństwa](#) ludzi i nikt nie będzie protestował – przyrodnicy nie są wariatami. Ale nie ma powodu by wycinać tysiące suchych drzew w głębi lasu i wywozić je do tartaków, bo to nie ma nic wspólnego z bezpieczeństwem, tylko zarabianiem pieniędzy i niszczeniem różnorodności biologicznej!

14. Ekolodzy blokowali wycięcie pierwszych zaatakowanych świerków kilka lat temu, stąd inwazja kornika.

- [leśnicy ok. dwukrotnie zwiększyli](#) ilość świerka w gospodarczej części Puszczy, co musiało doprowadzić do gradacji kornika i wycięcie tych, czy innych, drzew nic by nie zmieniło – gradacji nie dało się zapobiec. Jest to zjawisko naturalne i pożądane.

15. Puszcza wygląda jak cmentarzysko, bo tyle tu martwych drzew.

- korniki zabiły ok 8% drzew, więc nic nie zagraża Puszczy jako całości. Nasze wyobrażenia o prawdziwym lesie są fałszywe, bo znamy głównie lasy gospodarcze, a tam martwe drzewa są szybko usuwane. Ale w prawdziwej Puszczy [jest ich dużo](#). I bardzo dobrze, bo [są ważne](#) – powstają w nich dziuple dając schronienie [ptakom](#) i nietoperzom, w martwym drewnie [żyją bezkręgowce](#), grzyby, itd. Właśnie dlatego w Puszczy jest tyle rzadkich gatunków.

16. Przykład Lasu Bawarskiego pokazuje że trzeba ciąć.

- las ten jest doskonałym przykładem na nieskuteczność działań leśników. Najpierw sztucznie nasadzono tam świerki, więc zabił je kornik, ale teraz zaczyna rosnać tam prawdziwy las, [bez ingerencji](#) ludzkiej. Zatem natura sama sobie dała radę. Znamy badaczy z Lasu Bawarskiego, podpisali oni [apel o ochronę](#) Puszczy Białowieskiej.

17. Co zatem należy zrobić?

- zostawić Puszcę w spokoju, prowadzić monitoring i badania. Największym [zagrożeniem dla niej jest ingerencja](#) człowieka. Kornik zabije jeszcze trochę świerków, potem zmniejszy swoją liczebność, a Puszcza będzie w znacznie lepszym stanie, niż po masowych wycinkach. Martwe świerki z czasem się rozłożą, a ich miejsce zajmą młode drzewa, w tym również świerki, które licznie się pojawiają, i sytuacja się ustabilizuje. Zatem cała Puszcza powinna być Parkiem Narodowym.

Część 2. O leśnikach i ekologach

18. Jakie są strony w tym sporze?

- przeciwko wycinkom jest [część lokalnych mieszkańców](#), niemal cały świat naukowy, organizacje pozarządowe chroniące przyrodę. Także część leśników, którzy rozumieją, że wycinki są bez sensu. Pozostali leśnicy, głównie ci na wysokich stanowiskach, popierają wycinki, a także minister środowiska, nieliczni naukowcy (na ogół związani z Lasami Państwowymi), oraz część ludności lokalnej, niedostrzegająca potencjału turystycznego Puszczy.

19. Kto zyskuje, a kto traci na całej awanturze?

- lokalna ludność traci dochody z turystyki, nauka traci możliwości badania naturalnych procesów. Wizerunkowo bardzo tracą zwykli leśnicy, bo są postrzegani jako bezmyślni dewastatorzy Puszczy – złe decyzje podejmowane przez ich zwierzchników odbijają się na nich. Traci też całe społeczeństwo, bo Puszcza to nasze wspólne dobro. Natomiast wąskie grupy związane z Lasami Państwowymi, zajmujące się wyrębem i obrotem drewnem, mogą na wycinkach zyskiwać finansowo.

20. Cała lokalna ludność domaga się wycinek.

- nieprawda. Ogromna część lokalnej ludności [żyje z turystyki](#) (sprawdź w [StreetView](#) ile jest kwater turystycznych w Białowieży), bo Puszcę odwiedza mnóstwo ludzi. Ale nie po to by podziwiać stopy pociętych drzew, [warkot pił albo defiladę ciągników](#) wlokących pnie po leśnych drogach. Poza tym, gdy leśnicy już wytną stare drzewa i posadzą młode w rządkach, to [Puszcza nie będzie atrakcyjna](#) dla turystów. Zatem wycinki obniżają ruch turystyczny, co budzi sprzeciw mieszkańców. Co więcej, ochrona Puszczy tworzy wiele miejsc pracy w turystyce i usługach: jeden hotel zatrudnia tylu ludzi, ile trzy puszczańskie nadleśnictwa, [które zresztą są deficytowe](#).

21. Ludności brakuje drewna przez ograniczenia w wycince.

- lokalna ludność ma problem z kupnem drewna, bo leśnicy sprzedają je zewnętrznym odbiorcom. Ochrona Puszczy nie oznacza zakazu wycinania, przeciwnie – przyrodniczo mniej cenna część Puszczy powinna zapewniać drewno na lokalne potrzeby.

22. Ekolodzy chcą zamknięcia Puszczy.

- przeciwnie; to przecież ekolodzy organizowali spacer po Puszczy i zapraszali do jej odwiedzania. Prowadzą też edukację przyrodniczą, a naukowcy upowszechniają wiedzę o Puszczy. Tymczasem Lasy Państwowe ustanowiły [całkowity zakaz wstępu do znacznej części Puszczy](#), nawet tam gdzie nie ma martwych drzew, co doprowadziło do [protestów lokalnej ludności](#), żyjącej z turystyki.

23. Zakaz wycinek w Puszczy to pomysł lewaków.

- większość naukowców będących zdecydowanymi przeciwnikami wycinek nie ma nic wspólnego z ideologią lewicową. Zresztą ideologia nie ma tu nic do rzeczy – czy idąc do stomatologa zastanawiasz się nad jego poglądami? Tu ważne są fakty i wiedza naukowa, a argument ideologiczny wskazuje na brak innych.

24. W Białowieży protestują tylko eko-oszołomy bez żadnej wiedzy.

- jeśli czytasz taką opinię, są dwie możliwości: jej autor dał się oszukać, albo sam oszukuje. Przeciw wycinkom protestuje prawie cały polski świat naukowy ([1,2,3,4,5,6](#)). Polscy naukowcy z Polskiej Akademii Nauk i najlepszych uczelni, od kilkudziesięciu lat badający przyrodę Puszczy, [są przeciw wycinkom](#), bo wiedzą jak są szkodliwe.

O ulotce

Treść tej ulotki jest maksymalnie skompresowana, stąd musieliśmy pominąć wiele ważnych informacji, a opisy uprościć. Z łatwością jednak dowiesz się więcej z wielu publikacji dokumentujących bogactwo przyrodnicze i zagrożenia dla Puszczy. Na początek polecamy: [publikacja 1](#), [publikacja 2](#), [publikacja 3](#), [publikacja 4](#), [publikacja 5](#) oraz [wywiad](#), a także filmy na YouTube o [korniku](#), [ssakach](#), [ptakach](#), [historii](#) Puszczy.

O autorach ulotki

Rafał Kowalczyk – jest doktorem habilitowanym, profesorem PAN i dyrektorem [Instytutu Biologii Ssaków PAN](#) w Białowieży. Z wykształcenia leśnik, od 25 lat mieszka w Puszczy Białowieskiej i prowadzi badania nad biologią ssaków.

Piotr Tryjanowski – jest profesorem i dyrektorem [Instytutu Zoologii Uniwersytetu Przyrodniczego](#) w Poznaniu. Zajmuje się naukowymi podstawami ochrony przyrody i wpływem zmian klimatycznych na różnorodność biologiczną.

Michał Żmihorski – jest doktorem biologii, pracuje na [Uniwersytecie Rolniczym w Uppsali](#) (Szwecja), oraz w krakowskim [Instytucie Ochrony Przyrody PAN](#). Zajmuje się ochroną przyrody w lasach.

Również eksperci spoza Polski są zgodni, że [nie należy wycinać świerków](#). Protestują też [organizacje](#) pozarządowe, blokując ciężki sprzęt, gdy zaczynają się wycinki najcenniejszych fragmentów i głównie one przebijają się do mediów. [Protestują też tysiące zwykłych ludzi](#) w tym [zza granicy](#).

25. Eksperti od ochrony przyrody mówią, by zwalczać kornika.

- a potrafisz wymienić choć jednego? Nie, bo to kolejny mit. Niektórzy naukowcy związani z przemysłem drzewnym, na przykład zajmujący się pilarkami, są zwolennikami zwalczania kornika. Ale w żadnym razie nie są ekspertami od ochrony przyrody. Niemal wszyscy liczący się [naukowcy zajmujący się ochroną przyrody](#) (ci, prowadzący własne badania i publikujący prace naukowe w dobrych anglojęzycznych czasopiśmie) są przeciwko wycinaniu świerków.

26. Leśnicy wiedzą najlepiej, co robić w Puszczy.

- unikatowość Puszczy polega właśnie na braku ingerencji leśników. Leśnicy szkołą się jak gospodarować lasem, by produkować dobrej jakości surowiec drzewny. Ale na ochronie przyrody znają się mniej niż naukowcy, bo edukacja leśników jest ukierunkowana na produkcję. Zatem to naukowcy mają odpowiednie kompetencje by decydować jak chronić Puszcę, nie leśnicy. To przede wszystkim naukowcy prowadzą w Puszczy badania, na przykład [monitoring ptaków od 40 lat](#). Znasz takie badania prowadzone przez leśników?

27. Leśnicy muszą zwalczać kornika, bo takie są przepisy.

- takie są przepisy w lasach gospodarczych. Zatem dlaczego [nie chcą rozszerzenia Parku Narodowego](#) na całą Puszcę? Żalą się, że muszą ciąć, a równocześnie sprzeciwiają się rozwiązaniu, które ten obowiązek z nich zdejmuje. Podejrzone, prawda? Zrobmy park narodowy w całej Puszczy, a problem zniknie – naukowcy, [przyrodniczy](#) i 3/4 Polaków jest za.

28. Czym jest obiekt UNESCO i dlaczego jest problemem?

- Lista Światowego Dziedzictwa UNESCO to obiekty najcenniejsze w skali świata. Puszcza jest [jedynym w Polsce obiektem](#) przyrodniczym z tej listy. To dla nas wyróżnienie, podkreślające wyjątkowość Puszczy, z którego jesteśmy dumni. Jednak masowe wycinanie drzew w Puszczy jest całkowicie sprzeczne z zasadami ochrony obiektów UNESCO, rodzi też [konflikty z Komisją Europejską](#).

29. Cały konflikt jest polityczny.

- każdy konflikt w Polsce, jeśli jest dostatecznie medialny, staje się polityczny. Także tutaj, z obu stron pojawiają się politycy, próbujący zyskać przy okazji trochę sympatii wyborców. Nas jednak polityka nie interesuje i robimy to, za co płaci nam polski podatnik, czyli prowadzimy badania i informujemy o stanie faktycznym, zgodnie ze swoją najlepszą wiedzą.

30. Komu powinno się wierzyć w tym sporze?

- zachęcamy do ograniczonego zaufania w sprawach Puszczy, bo Internet jest pełny domorosłych ekspertów i ludzi naiwnie powtarzających zasłyszane kłamstwa. Więc zawsze sprawdzaj kompetencje wypowiadających się o Puszczy (nasze również). Słuchaj naukowców, którzy potrafią podeprzeć swoje zdanie wynikami badań i nie mają innego interesu poza ochroną Puszczy – ani nie sprzedajemy drewna, ani nie zarabiamy na turystyce.